

Тематичен фиш

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ НА ХАРТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Приложното поле на Хартата на основните права на Европейския съюз е дефинирано в член 51 от нея, който гласи:

„1. Разпоредбите на [Хартата] се отнасят за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарност, както и за държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза. В този смисъл те зачитат правата, спазват принципите и насърчават тяхното прилагане в съответствие със своите компетенции и при зачитане на предоставените в Договорите компетенции[...] на Съюза.

2. [Хартата] не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите“.

Що се отнася до актовете от правото на Съюза, в практиката си Съдът е упражнявал контрол за валидност на някои актове на вторичното право от гледна точка на основните права¹ и е приел, че някои актове като директивите от правото на Съюза трябва задължително да се тълкуват в светлината на основните права².

Що се отнася до държавите членки, по много преюдициални дела Съдът се е произнасял относно понятието „прилагане на правото на Съюза“, като в частност е разработил списък с критерии, въз основа на които може да се определи дали дадена национална правна уредба попада в обхвата на това понятие.

1 Вж. по-специално решение на Съда от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland и Seitlinger и др. (C-293/12, EU:C:2014:238, т. 69).

2 Вж. по-специално решение на Съда от 13 май 2014 г., Google Spain и Google (C-131/12, EU:C:2014:317, т. 68 и сл.).

I. Прилагане на Хартата към институциите, органите, службите и агенциите на Съюза

Решение от 20 септември 2016 г. (голям състав), Ledra Advertising/Комисия и ЕЦБ (C-8/15 P—C-10/15 P, EU:C:2016:701)

Република Кипър, чиято парична единица е еврото, отправя искане за финансова помощ от Европейския механизъм за стабилност (ЕМС)³ поради затрудненията, изпитани от някои установени в тази държава членка банки в началото на 2012 г. Помощта е трябвало да бъде предоставена в рамките на програма за макроикономически корекции, която е трябвало да бъде конкретизирана в меморандум за разбирателство, договорен в частност от Комисията от името на ЕМС. Меморандумът е подписан на 26 април 2013 г. от Република Кипър и ЕМС. Тогава жалбоподателите — притежатели на депозити в установени в Кипър банки, подават жалби до Общия съд, с които искат, от една страна, отмяна на някои точки от меморандума, и от друга, обезщетение за вредите, които смятат, че са претърпели. Според тях тези вреди са последица от включването на спорните точки в меморандума за разбирателство и от нарушение от страна на Комисията на задължението ѝ да следи за съответствието на меморандума с правото на Съюза, и по-конкретно с член 17, параграф 1 от Хартата (право на собственост). Общият съд обявява жалбите за частично недопустими и частично неоснователни, поради което жалбоподателите обжалват решението му пред Съда.

По въпроса дали Хартата се прилага към този случай, Съдът подчертава, че макар държавите членки да не прилагат правото на Съюза в контекста на Договора за създаване на ЕМС, поради което Хартата не се отнася до тях в този контекст, Хартата все пак се отнася до институциите на Съюза включително когато те действат извън правната рамка на Съюза.

Съдът добавя, че при приемането на меморандум за разбирателство като този от 26 април 2013 г. Комисията е длъжна — по силата на член 17, параграф 1 ДЕС, който ѝ възлага общата мисия да наблюдава прилагането на правото на Съюза, както и по силата на член 13, параграфи 3 и 4 от Договора за създаване на ЕМС, който я задължава да следи за съвместимостта с правото на Съюза на сключваните от ЕМС меморандуми за разбирателство — да осигури съответствието на подобен меморандум с основните права, гарантирани от Хартата. Затова Съдът заключава, че в случая във връзка с исканията за обезщетение за вреди трябва да разгледа въпроса дали при приемането на меморандума за разбирателство от 26 април 2013 г. Комисията е допринесла за извършването на достатъчно съществено нарушение на правото на собственост на жалбоподателите по смисъла на член 17, параграф 1 от Хартата (т. 67 и 68)⁴.

³ Договор за създаване на Европейския механизъм за стабилност, подписан в Брюксел (Белгия) на 2 февруари 2012 г. между Кралство Белгия, Федерална република Германия, Република Естония, Ирландия, Република Гърция, Кралство Испания, Френската република, Италианската република, Република Кипър, Великото херцогство Люксембург, Малта, Кралство Нидерландия, Република Австрия, Португалската република, Република Словения, Словашката република и Република Финландия. Договорът влиза в сила на 27 септември 2012 г.

⁴ Това решение е представено в Годишния доклад за 2016 г., стр. 69.

II. Прилагане на Хартата към държавите членки: понятието „прилагане на правото на Съюза“

1. Приложими принципи

Решение от 26 февруари 2013 г. (голям състав), Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105)

Делото в главното производство се води по внесен от Åklagaren (шведската прокуратура) обвинителен акт срещу г-н Åkerberg Fransson за тежка данъчна измама. Той е обвинен в това, че в данъчните си декларации за 2004 г. и 2005 г. е декларирал невярна информация, с което е причинил загуба на бюджетни приходи от данъка върху доходите и данъка върху добавената стойност (ДДС). Г-н Åkerberg Fransson е обвинен и в това, че не е подал декларации за осигурителните вноски за сметка на работодателя за референтните периоди през октомври 2004 г. и октомври 2005 г., което е довело до загуби за социалните институции.

За тези две данъчни години данъчната администрация налага на г-н Åkerberg Fransson няколко финансови санкции съответно във връзка с данъка върху доходите от търговската му дейност, във връзка с ДДС и във връзка с осигурителните вноски за сметка на работодателя. Върху тези санкции се начисляват лихви. Санкциите не са оспорени пред административните съдилища. Те са наложени заради същото деяние, изразяващо се в предоставяне на невярна информация, заради което се води и наказателното производство.

Ето защо запитващата юрисдикция си поставя въпроса трябва ли да прекрати наказателното производство срещу г-н Åkerberg Fransson, тъй като в друго производство вече му е наложено наказание за същото деяние, което би могло да се разглежда като нарушение на забраната за повторно наказване по член 4 от Протокол № 7 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и по член 50 от Хартата. Затова тази юрисдикция поставя на Съда въпроса дали принципът *ne bis in idem*, прогласен в член 50 от Хартата, допуска воденето на наказателно производство срещу подсъдимия за престъпление срещу данъчната и осигурителната система, когато на същия вече е наложена данъчна санкция за същото деяние, изразяващо се в предоставяне на невярна информация.

Анализирайки въпроса за компетентността си, Съдът най-напред припомня, че приложното поле на Хартата спрямо дейността на държавите членки е определено в член 51, параграф 1 от същата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. В това отношение той постановява, че основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. Съдът подчертава, че поради тази причина не може да преценява с оглед на Хартата национална правна уредба, която не попада в обхвата на правото на Съюза. Обратно, когато такава уредба попада в обхвата на правото на Съюза, във връзка с преюдициалното запитване Съдът трябва да даде всички насоки за тълкуване, необходими на националната юрисдикция, за да прецени съобразена ли е тази правна уредба с основните права, чието спазване гарантира Съдът (т. 17—23)⁵.

⁵ Това решение е представено в Годишния доклад за 2013 г., стр. 16.

В конкретния случай Съдът отбелязва, че данъчните санкции и наказателното преследване, които са били или са насочени срещу г-н Åkerberg Fransson, отчасти са свързани с неизпълнение на задълженията му за деклариране за целите на ДДС. Съдът приема, от една страна, че от член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112/ЕО и от член 4, параграф 3 ДЕС следва, че всяка държава членка има задължение да вземе всички законодателни и административни мерки, с които може да се гарантира събирането на целия дължим на нейната територия ДДС и да се предотвратят измамите. От друга страна, той констатира, че член 325 ДФЕС задължава държавите членки да се борят с незаконната дейност, която засяга финансовите интереси на Съюза, като приемат възпиращи и ефикасни мерки, и във връзка с това отбелязва, че съгласно член 2, параграф 1 от Решение 2007/436/ЕО собствените ресурси на Съюза включват приходите, получени от прилагането на унифицирана ставка към хармонизираната основа на ДДС, определена според правилата на Съюза. Оттук Съдът стига до извода, че данъчните санкции и наказателното преследване за престъпления против данъчната и осигурителната система като тези, които са били или са насочени срещу г-н Åkerberg Fransson поради предоставената невярна информация за целите на ДДС, представляват прилагане на член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112/ЕО и на член 325 ДФЕС, и следователно на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Затова Съдът приема, че е компетентен да отговори на поставените преюдициални въпроси и да даде всички насоки за тълкуване, необходими на националната юрисдикция, за да прецени дали националната правна уредба е съобразена с принципа *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата (т. 24—27 и 31).

Решение от 10 юли 2014 г., Julian Hernández и др. (C-198/13, EU:C:2014:2055)

Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между седем работници, от една страна, и неплатежоспособните им работодатели и испанската държава, от друга, във връзка с изплащането на дължимите на тези работници трудови възнаграждения след обявяването на уволнението им за нищожно от националния съд.

В съответствие с приложимата в случая испанска правна уредба работодателят може да поиска от испанската държава да изплаща възнагражденията с настъпил падеж по време на производството за отмяна на уволнение след изтичането на 60 работни дни от датата на предявяване на иска за отмяна. Когато работодателят не е изплатил тези възнаграждения и е във временна неплатежоспособност, засегнатият работник или служител може чрез законна суброгация да поиска пряко от тази държава членка да му изплати посочените възнаграждения.

Запитващата юрисдикция иска да установи дали тази правна уредба попада в приложното поле на Директива 2008/94/ЕО⁶ и дали член 20 от Хартата (равенство пред закона) допуска такава правна уредба, при положение че тя се прилага само в случай на незаконно уволнение, но не и в случай на нищожно уволнение.

Най-напред Съдът припомня, че само по себе си обстоятелството, че националната мярка попада в област, в която Съюзът има компетенции, не би могло да я причисли към приложното поле на правото на Съюза и следователно да доведе до прилагане на Хартата. По-нататък той посочва, че за да се установи дали дадена национална мярка е свързана с прилагането на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, следва наред с други обстоятелства да се провери дали предназначението на разглежданата национална правна уредба е да се приложи разпоредба от правото на Съюза, от какво естество е тази правна уредба и дали нейните цели са различни от следваните от правото на Съюза, въпреки че тя може косвено да му влияе, и дали в правото на

⁶ Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, 28.10.2008 г., стр. 36).

Съюза съществува конкретна уредба на съответната материя или уредба, която може да ѝ влияе (т. 36 и 37).

В конкретния случай той в частност разглежда критерия дали националната мярка преследва някоя от целите на съответната директива. В това отношение той постановява, че от характеристиките на разглежданата в главното производство уредба следва, че нейната цел не е да се гарантира минималната закрила на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя по Директива 2008/94/ЕО, а да се предвиди дължимо от испанската държава обезщетение на вредоносните последици от продължителността на съдопроизводството над 60 работни дни. Освен това Съдът отбелязва, че само по себе си обстоятелството, че разглежданата в главното производство правна уредба попада в област, в която Съюзът има компетенции съгласно член 153, параграф 2 ДФЕС, не би могло да доведе до прилагане на Хартата. Затова той заключава, че от всички разгледани обстоятелства следва, че не може да се приеме, че с въпросната правна уредба се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, а съответно тази уредба не може да се изследва с оглед на гаранциите по Хартата, и по-специално член 20 от нея (т. 38—41, 46, 48, 49 и диспозитивът)⁷.

2. Критерии за преценка дали е налице национална мярка, с която „се прилага правото на Съюза“

2.1. Правото на Съюза възлага на държавите членки едно или няколко конкретни задължения или националното правоотношение попада в обхвата на конкретна уредба от правото на Съюза

Решение от 6 март 2014 г., Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126)

Жалбоподателят — собственик на имот в границите на територия, защитена съгласно нормативната уредба за опазване на ландшафта, извършва без разрешение строителни работи, които увеличават площта на имота. Тъй като тази категория строежи не могат да се разрешават със задна дата, Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (дирекция „Паметници на културата и на околната среда“, Палермо, Италия) издава заповед за възстановяване на първоначалното състояние на имота, което предполага отстраняване на всички незаконни строежи.

Сезирана с жалба против тази заповед, запитващата юрисдикция иска да установи дали приложимата национална правна уредба, която презумптивно изключва възможността да се установи съвместимостта на дадена категория строежи със защитата на ландшафта и като санкция предвижда разрушаването им, не представлява необосновано и непропорционално ограничаване на гарантираното с член 17 от Хартата право на собственост.

При преценката дали преюдициалният въпрос е от неговата компетентност, Съдът постановява, че понятието „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51 от Хартата предполага съществуването на известна степен на връзка, надхвърляща сходството между разглежданите области или непрякото въздействие на една от областите върху другата. Съдът добавя, че за да се установи дали дадена национална уредба е свързана с прилагането на правото на Съюза по смисъла на член 51 от Хартата, следва наред с други обстоятелства да се провери дали предназначението на уредбата е да се приложи разпоредба от правото на Съюза, от какво естество е тази уредба и дали нейните цели са различни от следваните от правото на Съюза,

⁷ Това решение е представено в Годишния доклад за 2014 г., стр. 14.

въпреки че тя може косвено да му влияе, и дали в правото на Съюза съществува конкретна уредба на съответната материя или уредба, която може да ѝ влияе (т. 24 и 25).

В конкретния случай Съдът прилага няколко от така изложените критерии, за да приеме, че запитването не е от неговата компетентност. Всъщност той констатира, че посочените от запитващата юрисдикция разпоредби от правото на Съюза не възлагат каквото и да било задължение на държавите членки във връзка с разглежданото в главното производство правоотношение. Освен това той посочва, че целите на съответните уредби в правото на Съюза и на разглежданата национална правна уредба не са едни и същи. Накрая той отбелязва, че с разпоредбите на приложимата национална правна уредба не се прилагат норми от правото на Съюза, и съответно заключава, че не е от компетентността му да отговори на въпроса на Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Областен административен съд на Сицилия, Италия) (т. 26—33 и диспозитивът).

Решение от 21 декември 2011 г. (голям състав), N. S. и др. (C-411/10, EU:C:2011:865)

Спорът в главното производство засяга няколко граждани на трети страни, подали молби за убежище в Обединеното кралство или в Ирландия, но преминали преди това през Гърция. Те оспорват решенията за прехвърлянето им в Гърция, държавата членка, която по принцип е компетентна да разгледа молбите им за убежище съгласно Регламент (ЕО) № 343/2003⁸ (известен като Регламент „Дъблин II“). Всъщност те поддържат, че евентуалното им прехвърляне би представлявало нарушение на основните им права или че процедурите и условията в Гърция за търсещите убежище лица са неподходящи, поради което държавата членка, на чиято територия се намират понастоящем, е длъжна да упражни правото си по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ да поеме отговорността за разглеждането и вземането на решение по молбите им за убежище.

Това дело повдига в частност два въпроса за приложното поле на Хартата.

Така, на първо място, Съдът се произнася по въпроса дали решението на държава членка по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ да разгледа ли молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, попада в приложното поле на правото на Съюза за целите на член 6 ДЕС и/или на член 51 от Хартата. В това отношение Съдът подчертава, че член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ предоставя на държавите членки дискреционно правомощие, което е неразделна част от общата европейска система за убежище, предвидена в Договора за функционирането на Европейския съюз и подробно уредена от законодателя на Съюза. Това дискреционно правомощие трябва да се упражнява при спазване на останалите разпоредби на посочения регламент. Освен това държавата членка, която реши да разгледа сама определена молба за убежище, от този момент е компетентната държава членка по смисъла на Регламента „Дъблин II“ и в тези случаи трябва да уведоми останалите държави членки, които имат отношение към съответната молба за убежище. Затова според Съда трябва да се приеме, че държавата членка, която упражнява това дискреционно правомощие по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“, прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата (т. 55 и 65—69; т. 1 от диспозитива).

⁸ Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна (ОВ L 50, 25.2.2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 56).

На второ място, доколкото някои от преюдициалните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединеното кралство в областта на защитата на лицата, за които се прилага Регламентът „Дъблин II“, възниква необходимост да се прецени дали съобразяването на Протокол № 30 относно прилагането на Хартата на основните права на Европейския съюз към Република Полша и към Обединеното кралство има отражение върху отговорите на тези въпроси. Съдът приема, че няма отражение. За да стигне до този извод, той подчертава, че видно от член 1 от Протокола, същият не поставя под съмнение действието на Хартата по отношение на Обединеното кралство и Полша, което се потвърждава и от трето и шесто съображение от Протокола. При това положение Съдът постановява, че член 1, параграф 1 от Протокол № 30 допълва член 51 от Хартата и няма за цел да освободи Република Полша или Обединеното кралство от задължението да спазват разпоредбите на Хартата, нито пък да осуети възможността съдилищата на тези държави да упражняват контрол за спазването на посочените разпоредби (т. 116, 119, 120 и 122; т. 4 от диспозитива)⁹.

Решение от 27 март 2014 г., Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187)

Делото пред запитващата юрисдикция се води по искане за привеждане в изпълнение на съдебна спогодба, сключена между ищеца и дружеството ответник, което го е уволнило. Спогодбата в частност гласи, че за целите на тази спогодба дружеството ответник признава, че уволнението е незаконно, и се съгласява да изплати обезщетение на ищеца. За дружеството ответник обаче се прилага оздравителен план.

Въпреки че запитващата юрисдикция допуска принудително изпълнение на съдебната спогодба, то незабавно е спряно, тъй като за дружеството ответник се прилага оздравителен план и отпреди това не е налице имущество, върху което да бъде наложен запор или възбрана. С второ определение запитващата юрисдикция отхвърля подадената от ищеца молба за изменение на първото определение, тъй като приема, че то остава в сила, докато не приключи оздравителният план. Ищецът, който иска да обжалва по въззивен ред, оспорва пред запитващата юрисдикция изискването да представи удостоверение за заплащането на предвидената в испанския закон такса за подаването на такава жалба. Запитващата юрисдикция отправя въпрос до Съда съвместима ли е с член 47 от Хартата приложимата испанска правна уредба, която задължава работника да заплати такса, за да може да подаде въззивна жалба в рамките на производство по принудително изпълнение с цел съдът да обяви неплатежоспособността на работодателя му, което ще даде право на този работник да търси вземанията си от компетентния гарантиращ орган в съответствие с Директива 2008/94/ЕО¹⁰.

Съдът най-напред приема, че национална правна уредба, която урежда общо някои такси в областта на правораздаването и предвижда съдебни такси при подаване на въззивни жалби по трудови и осигурителни спорове, няма за цел прилагането на разпоредбите на правото на Съюза. Освен това той посочва, че правото на Съюза не съдържа каквито и да е специфични правила в тази област, които могат да засегнат това национално законодателство. При това положение, доколкото разглежданото в главното производство правоотношение не попада в обхвата на правото на Съюза, Съдът приема, че не е от компетентността му да отговори на преюдициалното запитване (т. 28—30, 32, 43 и диспозитивът).

⁹ Това решение е представено в Годишния доклад за 2011 г., стр. 61.

¹⁰ Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, 28.10.2008 г., стр. 36).

Решение от 1 декември 2016 г., Daouidi (C-395/15, EU:C:2016:917)

В главното производство по това дело ищецът оспорва уволнението си. Всъщност той е дисциплинарно уволнен, въпреки че вследствие от трудова злополука е бил в състояние на временна нетрудоспособност с неизвестна продължителност. Затова той сезира Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona (Съд по социалноправни спорове № 33, Барселона, Испания), като главното му искане е уволнението му да бъде обявено за нищожно.

Тази юрисдикция посочва, че съществуват достатъчно основания да се приеме, че истинският мотив за уволнението на ищеца е настъпилата в резултат на претърпяната трудова злополука нетрудоспособност. Затова тя иска да установи дали такова уволнение не противоречи на правото на Съюза, доколкото нарушава принципа на недопускане на дискриминация, правото на защита срещу всяка форма на неоснователно уволнение, правото на справедливи и равни условия на труд, правото на достъп до обезщетенията за социална сигурност и правото на закрила на здравето, предвидени съответно в член 21, параграф 1, членове 30 и 31, член 34, параграф 1 и член 35 от Хартата.

Съдът припомня, че съгласно постоянната съдебна практика, когато дадено правоотношение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност. В това отношение Съдът отбелязва налагащата се констатация, че на този етап от развитието на главното производство не е установено разглежданото правоотношение да попада в приложното поле на други разпоредби от правото на Съюза освен на тези от Хартата. Според Съда, що се отнася в частност до Директива 2000/78/ЕО¹¹, фактът, че в резултат на трудова злополука дадено лице е в положение на временна нетрудоспособност с неопределена продължителност по смисъла на националното право, сам по себе си не означава, че ограничението на трудоспособността на това лице може да се квалифицира като „трайно“ по смисъла на визираното в Директивата понятие за „увреждане“. В конкретния случай Съдът заключава, че не е от компетентността му да отговори на поставения въпрос (т. 63, 64, 65 и 68).

Решение от 16 май 2017 г. (голям състав), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

Главното производство се води по спор между дружеството Berlioz Investment Fund и Administration des contributions directes (люксембургската администрация, отговаряща за преките данъци) по повод на наложената на това дружество имуществена санкция поради отказа му да отговори на искане за информация в рамките на обмен на информация с френската данъчна администрация. Всъщност жалбоподателят отговаря частично на това искане за информация, тъй като решава, че останалите поискани сведения не са значими по смисъла на Директива 2011/16/ЕС¹² за целите на преценката дали разпределените от френското му дъщерно дружество дивиденди подлежат на облагане при източника, във връзка с което се извършва проверката на френската данъчна администрация. Поради частичния му отговор директорът на люксембургската администрация, отговаряща за преките данъци, му налага административна глоба съгласно люксембургския закон.

¹¹ Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2.12.2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

¹² Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 година относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и за отмяна на Директива 77/799/ЕИО (ОВ L 64, 11.3.2011 г., стр. 1).

Тогава жалбоподателят сезира Tribunal administratif (Първоинстанционен административен съд, Люксембург) с искане да провери обосноваността на акта, с който му се разпорежда да съобщи поисканите сведения. Посоченият съд постановява, че жалбата е частично основателна, доколкото с нея се иска изменение на акта, и намалява съответно имуществената санкция, но отхвърля жалбата в останалата ѝ част, тъй като приема, че няма основание да се произнесе по субсидиарното искане за отмяна. След това жалбоподателят подава въззивна жалба пред Cour administrative (Апелативен административен съд, Люксембург), като поддържа, че основаният на люксембургския закон отказ на първоинстанционния административен съд да провери дали разпореждането е обосновано, накърнява правото му на ефективна съдебна защита, гарантирано в член 6, точка 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ).

Тъй като приема, че може да е необходимо да вземе предвид член 47 от Хартата, разпоредба, закрепваща правото по член 6, точка 1 от ЕКПЧ, за целите на прилагането на Хартата запитващата юрисдикция иска в частност да установи дали държавата членка прилага правото на Съюза по смисъла на член 51 от Хартата, когато предвижда в законодателството си имуществена санкция за административен субект, който отказва да предостави информация в рамките на обмен на информация между данъчни органи, основан по-специално на разпоредбите на Директива 2011/16/ЕС.

Съдът приема, че следва да се установи дали национална мярка, която предвижда такава санкция, може да бъде счетена за прилагане на правото на Съюза. За тази цел той отбелязва, че Директива 2011/16/ЕС възлага на държавите членки някои задължения. По-специално член 5 от въпросната директива предвижда, че запитаният орган предоставя на запитващия орган определена информация. В допълнение Съдът посочва, че съгласно член 18 („Задължения“) от Директива 2011/16/ЕС запитаната държава членка използва своите средства за събиране на информация, за да получи исканата информация. Освен това според Съда съгласно член 22, параграф 1, буква в) от Директива 2011/16/ЕС държавите членки са длъжни да вземат мерките, необходими за осигуряване на безпрепятственото прилагане на процедурите за административно сътрудничество, предвидени в тази директива. Затова той постановява, че доколкото споменава средствата за събиране на информация, предвидени от националното право, Директива 2011/16/ЕС задължава държавите членки да вземат мерките, необходими за получаване на поисканата информация, за да изпълнят задълженията си във връзка с обмена на сведения. В това отношение той приема, че обстоятелството, че Директива 2011/16/ЕС не предвижда изрично налагането на санкции, не е пречка да се приеме, че тези санкции включват прилагането на цитираната директива и следователно попадат в приложното поле на правото на Съюза. Ето защо той заключава, че член 51, параграф 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че държава членка прилага правото на Съюза по смисъла на посочената разпоредба, и следователно Хартата е приложима, когато тази държава членка предвижда в законодателството си имуществена санкция за административен субект, който отказва да предостави информация в рамките на обмен между данъчни органи, основан по-специално на разпоредбите на Директива 2011/16/ЕС (т. 32—42; т. 1 от диспозитива).

Решение от 13 юни 2017 г. (голям състав), Florescu и др. (C-258/14, EU:C:2017:448)

Жалбоподателите в главното производство по това дело са румънски магистрати, които извършват и дейност като университетски преподаватели. След повече от 30 години работа като магистрати те се пенсионирали и получават пенсия, която съгласно действащия към онзи момент национален закон са могли да кумулират с доходите си от преподавателска дейност. В контекста на икономическата криза обаче е приет нов закон, който забранява това кумулиране. Curtea Constituțională (румънският конституционен съд) обявява закона за конституционно съобразен. Жалбоподателите подават жалба против решението за спиране на изплащането на пенсиите им,

като поддържат, че новият закон противоречи на правото на Съюза, и в частност на разпоредбите на Договора за Европейския съюз и Хартата. Жалбата им е отхвърлена на първа и втора инстанция, след което те подават ревизионна жалба пред запитващата юрисдикция. В този контекст тази юрисдикция отправя запитване до Съда дали член 6 ДЕС и член 17 от Хартата (право на собственост) допускат подобно национално законодателство, което предвижда забрана нетният размер на пенсията да се кумулира с доходите от дейности, упражнявани в публични институции, когато размерът на пенсията надхвърля размера на brutната средна заплата за страната, която е послужила като основа за съставяне на бюджета на държавното социално осигуряване.

Преди да отговори по същество на въпроса на запитващата юрисдикция, Съдът най-напред проверява дали може да се приеме, че с такова национално законодателство се прилага правото на Съюза, за да определи дали Хартата изобщо се прилага по отношение на спора в главното производство.

В това отношение той отбелязва, че както посочва запитващата юрисдикция, въпросният закон е приет, за да може Румъния да се съобрази с ангажиментите, които е поела към Съюза за прилагането на икономическа програма, позволяваща ѝ да ползва механизма за финансова подкрепа за платежния баланс, и които са договорени в меморандум за разбирателство¹³. Сред условията, съдържащи се в меморандума за разбирателство, се предвижда намаляване на разходите за заплати в публичния сектор, както и — с цел дългосрочно подобряване на публичните финанси — реформа на основните параметри на пенсионната система. Затова Съдът констатира, че разпоредбата за забрана на разглежданото в главното производство кумулиране, която преследва едновременно двете упоменати цели, служи за изпълнението на задълженията, поети от Румъния в меморандума за разбирателство, който е част от правото на Съюза. Всъщност правното основание на този меморандум е член 143 ДФЕС, който предоставя на Съюза компетентност да предостави взаимопомощ на държава членка, чиято парична единица не е еврото и която изпитва затруднения или е сериозно заплашена от затруднения по отношение на платежния си баланс (т. 31, 45 и 47).

Съдът добавя, че наистина меморандумът за разбирателство оставя поле за преценка на Румъния при определянето на мерките, които водят в най-голяма степен до спазване на посочените ангажименти. От една страна обаче, когато държава членка приема мерки в рамките на правото на преценка, което ѝ е предоставено с акт на правото на Съюза, трябва да се приеме, че тя прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. От друга страна, целите, поставени в член 3, параграф 5 от Решение 2009/459/ЕО¹⁴, както и целите, поставени в меморандума за разбирателство, са достатъчно подробни и точни, за да позволят да се приеме, че забраната за кумулиране, произтичаща от националния закон, има за цел прилагането на този меморандум и на това решение и вследствие на това — на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Поради това последната е приложима към спора в главното производство (т. 48).

Определение от 21 февруари 2013 г., Ajdini (C-312/12, EU:C:2013:103)

Жалбоподателят е сръбски гражданин, който живее в Белгия със съпругата и двете си ненавършили пълнолетие деца, също сръбски граждани. Всичките имат разрешение за безсрочно пребиваване в Белгия, където са вписани в регистъра на чужденците, но не и в регистъра на населението. Те получават социални помощи в страната. Жалбоподателят подава заявление за

¹³ Меморандум за разбирателство между Европейската общност и Румъния, подписан в Букурещ и в Брюксел на 23 юни 2009 г.

¹⁴ Решение 2009/459/ЕО на Съвета от 6 май 2009 година за предоставяне на средносрочна финансова помощ от страна на ЕС на Румъния (ОВ L 150, 13.6.2009 г., стр. 8).

социалната добавка за хора с увреждания, което е отхвърлено по съображението, че като сръбски гражданин той не отговаря на условията за местно гражданство, предвидени в белгийския закон за целите на отпускането на такива добавки.

Жалбоподателят смята, че това е дискриминация и сезира Tribunal du travail de Huy (Трудов съд Юи, Белгия) с искане за изменение на това решение. От една страна, тази юрисдикция отбелязва, че Cour constitutionnelle (белгийският конституционен съд) вече се е произнасял по въпроса дали предвидените в упоменатия закон условия за местно гражданство могат да се смятат за дискриминационни и е постановил, че не могат. От друга страна, тя изтъква колебанията у съдилищата по същество да следват тази практика на Конституционния съд. Затова запитващата юрисдикция моли Съда да установи дали правото на Съюза и конкретно членове 20 (равенство пред закона), 21 (недискриминация) и 26 (интеграция на хората с увреждания) от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, вследствие от която гражданин на трета страна — кандидатка за членство в Съюза, който от дванадесет години пребивава законно в държава членка и притежава здрави и трайни връзки с нея, само поради гражданството си е изключен от кръга на лицата с право на добавки за хора с увреждания.

Съдът посочва, че актът за преюдициално запитване не съдържа конкретни данни, позволяващи да се приеме, че случаят на жалбоподателя в главното производство попада в обхвата на правото на Съюза или пък че въпросната национална правна уредба служи за прилагане на правото на Съюза. Според Съда въпреки продължителността на пребиваването му в Белгия жалбоподателят видимо няма статут на дългосрочно пребиваващ по смисъла на Директива 2003/109/ЕО¹⁵, тъй като въведената с тази директива система ясно указва, че този статут се придобива по специална процедура. Освен това Съдът подчертава, че според констатациите на запитващата юрисдикция Република Сърбия не е сключвала със Съюза спогодба относно схемата за социална сигурност, която да се прилага по отношение на граждани в положението на жалбоподателя. Затова Съдът приема, че приложимата към жалбоподателя в главното производство схема за социална сигурност по време на пребиваването му в Белгия се урежда от националното право, което следва да определи условията за отпускане на социалната придобивка, предмет на спора в главното производство, като въз основа на това заключава, че не е от компетентността му да отговори на преюдициалното запитване (т. 22—30).

Определение от 7 ноември 2013 г., SC Schuster & Co Ecologic (C-371/13, EU:C:2013:748)

По административното дело пред запитващата юрисдикция жалбоподателят иска отмяна на данъчен акт и на решение за налагане на обезпечителни мерки върху имуществото му, издадени от Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Sibiu (Генерална дирекция „Публични финанси“, Сибиу, Румъния). След подаването на жалбата обаче с решение на търговски съд срещу жалбоподателя е образувано производство по несъстоятелност, поради което запитващата юрисдикция спира главното производство в съответствие с румънския граждански процесуален кодекс. Това съдебно решение обаче е отменено от Curtea de Apel Alba Iulia (Апелативен съд Алба Юлия, Румъния) и делото е върнато за разглеждане на запитващата юрисдикция.

Като приема, че може да е нарушено правото на жалбоподателя на справедлив съдебен процес по смисъла на член 47, параграф 2 от Хартата, доколкото законосъобразността на данъчния акт в случая ще се проверява в две отделни съдебни производства, едното — пред административен съд по данъчно дело, а другото — пред търговски съд в производство по несъстоятелност, запитващата юрисдикция моли Съда да се произнесе по съвместимостта на решението на Curtea

¹⁵ Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (ОВ L 16, 23.1.2004 г., стр. 44; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 225).

de Appel Alba Iulia (Апелативен съд Алба Юлия) с член 47, параграф 2 от Хартата и с член 15 от Регламент (ЕО) № 1346/2000¹⁶.

Според Съда не е установено, че отговорът на това преюдициално запитване е от компетентността му. Всъщност той подчертава, че изтъкнатият от запитващата юрисдикция член 15 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 е явно ирелевантен за решаването на спора в главното производство, а освен това запитването не съдържа данни, позволяващи да се приеме, че с цитираните разпоредби на гражданския процесуален кодекс се прилага този член. В това отношение той отбелязва, че посоченият член съдържа норма за определянето на приложимото право в хипотезата на стълкновение на законите на няколко държави членки, докато разглежданият случай се урежда единствено от румънското право, чиято приложимост не се оспорва (т. 16—20).

Определение от 7 септември 2017 г., Demarchi Gino (C-177/17 и C-178/17, EU:C:2017:656)

Спорът в главното производство се води между кредитори по две отделни производства по несъстоятелност, от една страна, и Ministero della Giustizia (Министерство на правосъдието, Италия), от друга, относно плащането на суми, дължими от министерството като справедливо обезщетение за прекомерната продължителност на съдебните производства. Всъщност поради прекомерната продължителност на въпросните производства кредиторите предявяват иски пред Corte d'appello di Torino (Апелативен съд Торино, Италия) да получат съгласно италианския закон обезщетение за претърпените вреди. Този съд уважава исковете им. След това те предявяват пред запитващата юрисдикция искания за принудително изпълнение на задълженията на съответната публична администрация съобразно вече влезлите в сила съдебни решения. Тъй като обаче не са изпълнили предвидените в италианския закон сложни административни формалности, запитващата юрисдикция се оказва длъжна да обяви исканията им за недопустими.

Тъй като се съмнява в съвместимостта на въвеждащия тези формалности италиански закон със закрепеното в Хартата право на справедлив съдебен процес, запитващата юрисдикция моли Съда да установи дали принципът, предвиден в член 47, параграф 2 от Хартата (право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес), във връзка с членове 67 ДФЕС, 81 ДФЕС и 82 ДФЕС, допуска национална правна уредба, която изисква от лица, претърпели вреди поради прекомерната продължителност на съдебно производство по материя, попадаща в областта на съдебното сътрудничество, да извършат редица сложни действия от административен характер, за да получат справедливото обезщетение, което държавата е осъдена да им плати, без да могат междувременно да предприемат съдебни изпълнителни действия и без да могат впоследствие да предявят иск за вреди във връзка със забавеното плащане.

Съдът припомня практиката си, че основните права на Съюза са неприложими по отношение на национална уредба, когато разпоредбите на Съюза в съответната област не възлагат каквото и да било задължение на държавите членки във връзка с разглежданото в главното производство правоотношение. За конкретния случай Съдът отбелязва, че разпоредбите на Договора за функционирането на Европейския съюз, посочени от запитващата юрисдикция (а именно членове 81 ДФЕС и 82 ДФЕС), не възлагат на държавите членки конкретни задължения относно събирането на сумите, дължими от държавата като справедливо обезщетение за прекомерната продължителност на съдебно производство, и че действащото право на Съюза не съдържа никаква конкретна правна уредба в тази област. По различните разгледани критерии Съдът стига

¹⁶ Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, 30.6.2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143).

до извода, че не е от компетентността му да отговори на въпроса на запитващата юрисдикция (т. 21—25, 28, 29 и диспозитивът).

2.2. Накърняване или ограничаване на гарантирано в Съюза право или отнемане на възможността за действителното му упражняване

Решение от 30 април 2014 г., Pfleger (C-390/12, EU:C:2014:281)

Това дело е свързано с четири спора, общото между които е фактът, че след проверки на различни места в Австрия са иззети игрални автомати, за които е прието, че служат за организирането на забранени хазартни игри. Всъщност автоматите са използвани без предварително разрешение от административните органи, каквото се изисква съгласно австрийския федерален закон за хазартните игри (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

Сезираният с тези спорове Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (Независим административен съд на провинция Горна Австрия) отправя запитване до Съда за съвместимостта на този режим със свободното предоставяне на услуги, гарантирано от член 56 ДФЕС, както и с членове 15—17, 47 и 50 от Хартата. Всъщност той в частност смята, че австрийските власти не са доказали нито че през меродавния период свързаната с хазарта престъпност и/или пристрастяване в действителност представлява(т) съществен проблем, нито че действителната цел на монополния режим върху хазарта е борба срещу престъпността и защита на участниците в игрите, а не просто максималното увеличаване на приходите на държавата.

В производството пред Съда редица национални правителства поддържат, че Хартата е неприложима в случая, тъй като областта на хазартните игри не е хармонизирана и съответно с националните правни уредби в тази област не се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

В това отношение Съдът постановява, че когато се установи, че национална правна уредба може да възпрепятства упражняването на една или повече основни свободи, гарантирани от Договора, а държавата членка обяснява това с императивни съображения от общ интерес, предвидените в правото на Съюза изключения, с които се обосновава тази пречка, може да се приложат към въпросната уредба само доколкото това съответства на основните права, за чието спазване следи Съдът. Според Съда това изискване за съответствие с основните права очевидно попада в приложното поле на правото на Съюза и следователно в това на Хартата. Затова въвеждането на предвидено от правото на Съюза изключение от държава членка, за да обоснове възпрепятстването на основна свобода, гарантирана от Договора, трябва да се приеме за „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

Следователно в конкретния случай Хартата е приложима. Всъщност установеният в Австрия режим в областта на хазартните игри определено съставлява ограничение на свободното предоставяне на услуги, гарантирано от член 56 ДФЕС. Освен това за обосноваване на този режим са изтъкнати целите за защита на участниците в игрите и за борба със свързаната с игрите престъпност, цели, които съставляват императивни съображения от общ интерес, признати в практиката на Съда като годни да обосноват ограничения на основните свободи в сектора на хазарта. В случая Съдът приема, че проверката на произтичащото от разглежданата национална уредба ограничение от гледна точка на член 56 ДФЕС покрива и евентуалните ограничения за

упражняването на правата и свободите, предвидени в Хартата, поради което заключава, че не е необходима отделна проверка в това отношение (т. 35, 36, 39, 42 и 60)¹⁷.

Решения от 13 септември 2016 г. (голям състав), *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675) и *CS* (C-304/14, EU:C:2016:674)

По тези дела става дума за двама граждани на трети спрямо Съюза страни, които са осъждани и поради това на единия е отказано разрешение за пребиваване, а на другия е издадено решение за експулсиране, и в двата случая от органите на приемащата ги държава членка, на която са граждани ненавършили им пълнолетие деца, граждани на Съюза, по отношение на които те упражняват родителските права. Жалбоподателят по първото дело (C-165/14, *Rendón Marín*) е баща на две ненавършили пълнолетие деца, момче с испанско гражданство и момиче с полско гражданство, по отношение на които той единствен упражнява родителските права и които винаги са живели в Испания. Заинтересована по второто дело (C-304/14, *CS*) е майката на дете с британско гражданство, което живее с нея в Обединеното кралство и по отношение на което тя единствена упражнява родителските права.

Сезираните с тези спорове запитващи юрисдикции (съответно Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) и Upper Tribunal (Второинстанционен административен съд, Обединеното кралство) молят Съда да определи дали наличието на предходни осъждания е достатъчно само по себе си, за да обоснове отказа да се предостави право на пребиваване или експулсирането на гражданин на трета спрямо Съюза страна, който сам упражнява родителските права по отношение на ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза.

Съдът най-напред пояснява, че Директива 2004/38/ЕО относно свободното движение и пребиваване на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства¹⁸ се прилага само по отношение на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства, които се движат или пребивават в държава членка, различна от тази, на която са граждани. Затова в двата разглеждани случая единствено жалбоподателят по първото дело и полската му дъщеря могат да ползват право на пребиваване по силата на тази директива. Макар че Директивата се прилага само по отношение на едното от децата, все пак по силата на член 20 ДФЕС и поради самия факт, че имат статут на граждани на Съюза, и трите деца, до които се отнасят двете дела, могат да се позовават на свързаните с този статут права (които включват в частност правото на движение и пребиваване на територията на държавите членки).

По-нататък Съдът припомня, че съществуват някои съвсем особени случаи, при които, въпреки че не се прилагат разпоредбите на вторичното право относно правото на пребиваване на граждани на трети държави и въпреки че съответният гражданин на Съюза не се е възползвал от свободата си на движение, на гражданина на трета държава, член на семейството на този гражданин на Съюза, все пак трябва да се признае право на пребиваване, тъй като в противен случай полезното действие на гражданството на Съюза би било накърнено, ако в резултат от отказа да се признае такова право посоченият гражданин на Съюза се окаже фактически принуден да напусне територията на Съюза като цяло и по този начин бъде лишен от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут. Според Съда за тези случаи е характерно, че макар да се уреждат от нормативни актове, чието приемане по принцип е от компетентността на държавите членки — а именно от нормативните актове относно правото на

¹⁷ Това решение е представено в Годишния доклад за 2014 г., стр. 37.

¹⁸ Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 30.4.2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).

влизане и пребиваване на гражданите на трети държави извън приложното поле на разпоредбите на вторичното право — те все пак са неразривно свързани със свободата на движение и пребиваване на гражданин на Съюза, което не допуска на посочените граждани на трети държави да бъде отказано право на влизане и пребиваване в държавата членка, в която пребивава гражданинът на Съюза, за да не бъде накърнена тази свобода. Затова Съдът стига до извода, че в качеството си на граждани на Съюза трите деца се ползват с правото свободно да се движат и да пребивават на територията на Съюза и че съответно всяко ограничение на това право попада в приложното поле на правото на Съюза. Според Съда, ако родителите — граждани на трети спрямо Съюза страни, се окажат длъжни да напуснат територията на Съюза, вследствие от това може потенциално да напуснат и децата, поради което в двата разглеждани случая има риск трите деца да бъдат лишени от възможността действително да упражняват най-съществената част от правата, които им предоставя статутът им на граждани на Съюза. Затова двата случая попадат в приложното поле на правото на Съюза.

Накрая в двете решения Съдът постановява, че член 20 ДФЕС не засяга възможността държавите членки да се позоват на изключение, свързано по-специално с поддържането на обществения ред и опазването на обществената сигурност. Той обаче посочва и че доколкото двата разглеждани случая попадат в приложното поле на правото на Съюза, при преценката на тези случаи запитващите юрисдикции трябва да вземат предвид правото на зачитане на личния и семейния живот, прогласено с член 7 от Хартата, който трябва да се разглежда във връзка със задължението за отчитане на висшия интерес на детето, признат в член 24, параграф 2 от Хартата (решение *Rendón Marín*, C-165/14, т. 74—81 и 85) (решение *CS*, C-304/14, т. 29—33, 36 и 48).

Решение от 21 декември 2016 г., AGET Iraklis (C-201/15, EU:C:2016:972)

Жалбоподателят — гръцко дружество, чийто основен акционер е френска многонационална група, оспорва решението на гръцкото министерство на труда да не одобри плана му за колективни уволнения. Съгласно гръцкото право, когато не е налице споразумение между страните по съответния план за колективни уволнения, префектът или министърът на труда може след преценка на три критерия (пазарните условия, състоянието на предприятието и интересът на националната икономика) да не одобри извършването на предвидените уволнения изцяло или отчасти.

Сезираният с делото *Symvoulío tis Epikrateias* (Държавен съвет, Гърция) отправя запитване до Съда за съвместимостта на такъв разрешителен административен режим с Директивата за колективните уволнения¹⁹ и с гарантирана от Договорите свобода на установяване (свобода, която френската многонационална група упражнява чрез мажоритарните си участия, в случая в гръцкото дружество жалбоподател). По-конкретно, запитващата юрисдикция иска от Съда да се произнесе по съвместимостта на тази гръцка правна уредба с правото на Съюза в контекста на острата икономическа криза в Гърция и особено високото равнище на безработица в страната.

Според Съда гарантираните с Хартата основни права са приложими, когато съответната национална правна уредба може да възпрепятства гарантирана от Договорите основна свобода, а държавата членка се позовава на императивни съображения от общ интерес, за да обоснове тази пречка. Съдът също така пояснява, че в подобна хипотеза предвидените изключения ще може да се прилагат към националната правна уредба само ако същата е в съответствие с основните права, за чието спазване следи Съдът. Той добавя, че това изискване за съответствие с основните права попада в приложното поле на правото на Съюза и следователно в това на Хартата. Затова според

¹⁹ Директива 98/59/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 година за сближаване на законодателствата на държавите членки в областта на колективните уволнения (ОВ L 225, 12.8.1998 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 95).

Съда въвеждането на предвидено от правото на Съюза изключение от държава членка, за да обоснове възпрепятстването на основна свобода, гарантирана от Договора, трябва да се приеме за „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

В конкретния случай е прието, че гръцката правна уредба въвежда ограничение на свободата на установяване, поради което Хартата е приложима. За обосноваване на този режим са изтъкнати в частност цели, свързани със защитата на работниците и борбата с безработицата. В съдебната практика тези цели се приемат за императивни съображения от общ интерес, годни да обосноват ограничения на предвидените в Договора основни свободи, стига ограниченията да са съобразени с член 16 от Хартата (свобода на стопанската инициатива), да са годни да гарантират осъществяването на посочените цели и да не надхвърлят необходимото за постигането им (т. 61—65 и 71—75).

III. Дела, по които запитващата юрисдикция не установява наличието на връзка с правото на Съюза

Решение от 8 май 2014 г., Pelckmans Turnhout (C-483/12, EU:C:2014:304)

Спорът в главното производство се води по повод на искане на белгийско дружество с дейност в областта на градинарството да се преустанови практиката на редица негови конкуренти да отварят магазините си седем дни в седмицата, въпреки че белгийският закон ги задължава да имат един почивен ден седмично. Конкурентните дружества пък поддържат, че тази правна уредба е в противоречие с правото на Съюза.

Сезираният с делото *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* (Търговски съд Антверпен, Белгия) отправя, от една страна, преюдициални въпроси до Съда (за отговора на тези въпроси вж. определение *Pelckmans Turnhout*, C-559/11, EU:C:2012:615), и от друга, въпрос за конституционност до *Grondwettelijk Hof* (белгийският конституционен съд). Конституционният съд също решава да сезира Съда. Всъщност, доколкото спорната правна уредба предвижда изключения и не се прилага за всички търговци, тази юрисдикция се съмнява в съвместимостта ѝ с принципите на равенство и недискриминация, закрепени в частност в членове 20 и 21 от Хартата. Затова тя моли Съда да тълкува тези членове в светлината на член 15 (свобода при избор на професия и право на труд) и член 16 (свобода на стопанската инициатива) от Хартата, както и в светлината на членове 34—36 ДФЕС (относно свободното движение на стоки) и членове 56 ДФЕС и 57 ДФЕС (относно свободното предоставяне на услуги).

Съдът постановява, че в случая няма компетентност да тълкува разпоредбите на Хартата. За да стигне до този извод, той най-напред припомня, че съгласно член 94, буква в) от Процедурния правилник на Съда в преюдициалното запитване трябва да се изложат причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и съответното национално законодателство. Това изложение, подобно на изложението на релевантните факти, изисквано от член 94, буква а) от този правилник, всъщност трябва да позволи на Съда да провери, освен допустимостта на преюдициалното запитване, своята компетентност да отговори на поставения въпрос. В конкретния случай обаче Съдът констатира, че актът за преюдициално запитване не съдържа никакви конкретни данни, позволяващи да се приеме, че обсъжданото в главното производство правоотношение попада в обхвата на правото на Съюза — необходимо условие, за да може дадена държава членка да иска тълкуване на Хартата. Всъщност според Съда в акта за преюдициално запитване изобщо не е установено спорът

да има връзка с някоя от посочените от запитващата юрисдикция хипотези, предвидени в разпоредбите на Договора (т. 16, 20, 22, 23, 26, 27 и диспозитивът).

Решение от 2 юли 2015 г., Gullotta и Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436)

Това дело се отнася до италиански фармацевт, който иска да продава в една от дрогерииите си лекарствени продукти, които се отпускат по лекарско предписание, но цената им не се възстановява от здравните каси. Необходимото за целта разрешение обаче му е отказано, тъй като италианското законодателство предвижда, че такива лекарствени продукти може да се продават само в аптеки. Фармацевтът поддържа, че това законодателство е в противоречие с правото на Съюза, и се обръща към Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Областен административен съд на Сицилия, Италия). Тази юрисдикция отправя няколко преюдициални въпроса до Съда, единият от които се отнася до тълкуването на член 15 от Хартата (свобода при избор на професия и право на труд).

Съдът припомня нормата на член 94, буква в) от Процедурния правилник и приема, че актът за преюдициално запитване не отговаря на изискванията на този член. Всъщност актът не дава възможност да се разберат причините, поради които запитващата юрисдикция има съмнения в съвместимостта на разглежданото законодателство с член 15 от Хартата. Той не съдържа и данни, позволяващи на Съда да предостави на националната юрисдикция насоките за тълкуване на правото на Съюза, които биха ѝ помогнали да реши отнесенения до нея правен въпрос. Съответно Съдът заключава, че преюдициалното запитване е недопустимо, доколкото той не разполага с необходимите данни, за да бъде полезен със своя отговор (т. 17—21 и диспозитивът).

Определение от 11 декември 2014 г., Stylinart (C-282/14, EU:C:2014:2486)

По това дело става дума за търговско дружество със седалище в Полша, чиято дейност включва транспорт и доставка на мебели в Германия. Част от недвижимия имот на дружеството е отчуждена за строителството на път. Това принуждава дружеството да вземе някои мерки, които довеждат до значително увеличаване на разходите за дейността му. Съгласно полското право обаче стойността на обезщетението при отчуждаване не може да се различава от стойността на отчуждавания имот. Няма никакво правно основание за увеличаване на обезщетението със сума, отговаряща на размера на претърпените вреди, тоест понесените загуби и пропуснатите ползи. Тъй като смята, че размерът на обезщетението му е недостатъчен, дружеството сезира Sąd Rejonowy w Rzeszowie (Районен съд Жешув, Полша), който след това отправя преюдициално запитване до Съда, за да определи дали въпросната правна уредба е съвместима с член 16 (свобода на стопанската инициатива) и с член 17 (право на собственост) от Хартата. Като се позовава на практиката на Европейския съд по правата на човека, запитващата юрисдикция поставя въпроса дали чрез нормите на Хартата не би могло да бъде запълнена така идентифицираната празнота в полското право.

Съдът постановява, че не е от компетентността му да отговори на това запитване, тъй като то не съдържа минимума от обяснения за връзката, която запитващата юрисдикция установява между правото на Съюза и националното законодателство. След като припомня нормата на член 94, буква в) от Процедурния правилник, Съдът отбелязва, че запитващата юрисдикция само цитира разпоредбите на Хартата, без да посочи други разпоредби на правото на Съюза и без дори да укаже конкретните обстоятелства, поради които евентуално има въпроси относно тълкуването или прилагането на някоя норма от правото на Съюза извън нормите на Хартата (т. 19—22 и диспозитивът).

Определение от 25 февруари 2016 г., Aiudapds (C-520/15, EU:C:2016:124)

Agenzia Italiana del Farmaco (италианската агенция за лекарствените продукти, наричана по-нататък „AIFA“) издава решение, съгласно което лекарствени продукти срещу рак могат да използват единствено публичните и частните болнични заведения, но съответно не и лицензираните заведения за амбулаторна хирургия. Тогава Associazione Italiana delle Unità Dedicare Autonome Private di Day Surgery e dei Centri di Chirurgia Ambulatoriale (Италианско сдружение на независимите частни еднодневни хирургични центрове и на хирургичните амбулатории, наричано по-нататък „Aiudapds“) подава пред запитващата юрисдикция извънредна жалба до президента на Републиката против това решение. Сдружението се оплаква от груби антиконкурентни практики от страна на някои фармацевтични предприятия, както и от тежки нарушения от страна на AIFA. Едното от тези фармацевтични предприятия възразява срещу жалбата на Aiudapds и моли същата да бъде изпратена за разглеждане на областен административен съд.

Запитващата юрисдикция се съмнява дали правна уредба, която позволява на една от страните по извънредна жалба до президента на Републиката да издейства без съгласието или участието на другите страни прекратяване на производството пред тази юрисдикция и изпращане на делото на областния административен съд, е съвместима с член 47, втора алинея (право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес) и с член 54 (забрана на злоупотребата с право) от Хартата, доколкото необосновано поставя в значително по-неблагоприятно положение по-слабите страни по спора.

В конкретния случай Съдът отбелязва, че преюдициалното запитване не съдържа данни, които да позволяват да се приеме, че спорът в главното производство е свързан с тълкуването или прилагането на норма от правото на Съюза извън нормите на Хартата. Затова Съдът обявява, че не е от компетентността му да отговори на въпроса за запитващата юрисдикция (т. 21 и 23).